xit, *l. ſi vero* 12. *§. filio, ff. mandati, l. quædam* 46. *in fin. ff. de hered. inſtit.* ubi Cujacius *tr.* 2. *ad Afric.* Revard. *in l. quæ* 27. *ff. de reg. jur.* Gotofredus *in l. filius* 76. *ff. de verb. oblig.* Imo etſi non fidejubeat ex cauſa peculiari, nec ex re patris, ſed ex quacumque alia, *l.* 3. *§. ſed ſi filius* 9. *ff. de peculio.* Poteſt etiam filiusfamilias pro patre reo principali efficaciter fidejubere, *l.* 1. *C. de filiofamil. minor. leg. ſi ex alio* 9. *C. quod cum eo, l. ſi paternam* 8. *C. ad Vellejanum, l. filius* 8. *C. hoc tit. l. ſi dubitet* 10. *§. filius, ff. eod. ubi referuntur effectus ſimilis fidejuſſionis.* Et licet vulgo hæſitetur, quomodo filius pro patre intercedere poſſit, cum juris cenſura una eademque perſona cum eo credatur, *l. ult. C. de impub.* & nemo apud ſeipſum, vel pro ſeipſo fidejubere poſſit, *l. heres* 21. *§. ſervo* 2. *l. Gravius* 71. *ff. de fidejuſ.* in promptu ſolutio eſt; ſiquidem filius in his, quæ ad patrem pertinent, & ſunt correlativa inter utrumque, cenſetur cum eo una eademque perſona: ſed in his, quæ ſpectant ad extraneos habetur, prout eſt, pro diverſa perſona; & ideo apud extraneum obligatur, in judicium trahitur, & cetera agit, aut patitur, tanquam paterfamilias; & ita poteſt pro patre apud extraneum fidejubere, non vero pro extraneo apud patrem, argumento legis *Imperator* 50. *ff. ad Trebel.* Non idem dicendum eſt in ſervo; ſi enim extra cauſam fidejubeat peculiarem, & extra rem domini, inutilis fidejuſſio eſt. Differentiam inter utramque perſonam notavit Ulpianus *in d. l.* 3. *§. filius* 5. *§. Julianus* 6. & *§. ſed ſi filius* 9. *ff. de peculio*: quam comprobant textus *in l.* 3. *leg. ſed etſi* 20. *juncta l. ſervus, antecedenti*: & a contrario ſenſu, *l. heres* 21. *§. ſervus* 21. *hoc tit. l. de die* 8. *l. ſi ſervus* 2. *ff. qui ſatiſd. cog. l. in perſona* 30. *§.* 1. *ff. de pactis*: in cujus differentiæ ratione reddenda non conſentiunt Interpretes, omiſſis traditis ab Heringio *d. c.* 7. *n.* 292. Veram aſſignavit D. Joſephus de Retes *de fidejuſſoribus c.* 5. *n.* 10. ſupponit enim perdoctus vir, differentiam hanc non placuiſſe tam Sabinianis, quam Proculejanis; imo & Sabinianorum ſententia tantum differentiam illam obtinuiſſe, quia Proculejani nullum inter filium & ſervum diſcrimen conſtituiſſent. Et licet ſententia Proculejanorum juri conſona ſit, differentia tamen Sabinianorum magis accedit reſpectui pudoris, & verecundiæ paternæ; erat enim indecens, ut ſaltem peculio tenus, cujus adminiſtrationem filio permiſerat, pater recuſaret implere fidem a filio promiſſam in fidejuſſione; pudorem enim filii in patrem reflectimus, ut pudorem patris in filium, argumento legis *iſti quidem* 8. *de eo quod metus, l. quamvis* 20. *ff. ſol. matr.* quæ ratio in ſervo erga dominum non militat; fides enim ſervi nulla, aut fluxa eſt, & ejus perſona, ſi ita dici poteſt, omnium eſt viliſſima, juris Romani cenſura. Hac ergo forſan ratione ait laudatus Præceptor, quod Sabiniani fidejuſſionis ſervilis extra cauſam peculiarem factæ nullam curam habuerunt, ſed fidejuſſionem filii voluerunt patrem obligare, peculio tenus, ex quacumque cauſa fidejuſſiſſet: a quibus imbutus Julianus, qui ejuſdem ſcholæ fuit, *l.* 2. *in fin. ff. de orig. jur.* reſpondit *in d. l.* 3. *§. filius* 5. *cum ſeq.* eam differentiam quæ in fidejuſſione datur, dari etiam in obligatione mandati, ſi ſervus, vel filius extra cauſam peculiarem rem domini mandaverint; mandatum enim filii patrem onerat, ſed mandatum ſervi non onerat dominum. Nec obſtat textus *in l. ſi ſervi* 42. *ff. de negot. geſtis*, ubi actio de peculio ex mandato ſervi in dominum competit; quia accipiendus eſt juxta propoſitam differentiam, quando ex re domini, vel propter negotium peculiare ſervus mandavit. Idem dicendum eſſe in compromiſſo, & in juramento delato a ſervo, vel filio, docte probat ipſe præceptor *n.* 20.

Tandem monachi, qui nec velle, nec nolle habent, *c. dilectus* 27. *de elect. in* 6. *c.* 2. *de teſtam. eod. libro, c. non dicatis* 12. *q.* 1. ideoque ſervis æquiparantur, licet minus orthodoxe, a Duareno *ad titul. de condict. indeb. c.* 6. Oſualdo *lib.* 17. *Donelli, c.* 20. *lit. A*, non aliter ex fidejuſſione obligantur, quam accedente ſuperioris conſenſu, & licentia majoris partis Capituli *l.* 2. *tit.* 12. *p.* 5. quo caſu procedit textus *in c. ex reſcripto* 9. *de jurejur.* docuerunt plures congeſti a Barboſa *in præſenti*, & *lib.* 1. *juris Eccleſ. c.* 43. *n.* 58. quibus addendi plures congeſti a Tamburino *tom.* 3. *de jure Abbat. diſput.* 3. *q.* 6. *n.* 35. Diana *p.* 11. *tract.* 4. *reſol.* 31. Heringius *de fidejuſ. c.* 7. *n.* 43. Pirrus Maurus *eod. tract. ſect.* 8. *q.* 11. nam monachi quid proprium non habent, *cap. cum inter, de ſtatu monach.* nec res monaſterii diſtrahere poſſunt: quare non eſt unde conſiſtat obligatio, & ideo ipſo jure fidejuſſio nulla eſt, cum perſona, nec bona adſint, in quibus conſiſtere poſſit, ut de ſervis proxime diximus.

C A P U T V.

a Greg. IX.

EUm, pro quo te fidejuſſorem obligaſti, ſi diu in debiti ſolutione ceſſavit, aut diſſipare bona cæpit, ſeu ſuper hoc condemnatus fuiſti, jure poteris convenire, ut te a fidejuſſione debeat liberare.

N O T Æ.

1 GRegorius.) Qui præſentem conſtitutionem deprompſit partim *ex l. Lucius* 38. *§.* 1. *ff. mandati*, partim *ex l. fidejuſſio* 10. *C. de fidejuſſor* 45. *ff. hoc tit.* ut notavit Cujacius *in c.* 3. *hoc tit.* In præſenti ergo Gregorius tres caſus proponit, & exponit, in quibus fidejuſſor agere poteſt contra reum principalem, ut eum ab obligatione liberet, antequam pro eo ſatisfaciat. Primus eſt, cum debitor moroſe diu in ſolutione ceſſavit, quem expoſui ſupra *in c.* 3. Secundus eſt, ſi debitor cœpit labi facultatibus, & ad inopiam vergat; juſta enim cauſa evitandi periculum adeſt, ſi debitor bona diſſipet, *l. fidejuſſor* 10. *§.* 1. *C. hoc titul.* quod etiam procedere tam in contractibus bonæ fidei, quam ſtricti juris, contra Gloſſam, Alciatum, Cujacium, & alios probat nonnullis relatis Petrus Barb. *in l. in omnib.* 12. *de judiciis*, qui probat contra Caſtrenſem, ut etiamſi paupertas, vel jactura bonorum, non culpa debitoris, ſed caſu fortuito ſupervenerit, adhuc debitor cogatur fidejuſſorem ab obligatione eximere, & merito; nam ſi medio tempore reus, aut fidejuſſor labatur facultatibus, debitori etiam ſuccurritur, *l.* 10. *in fine, ff. qui ſatiſd. cog. l.* 4. *ff. ut in poſſeſſ. legat. l.* 4. *ff. de prætor. ſtipul. l.* 41. *ff. de petit. heredit. leg.* 14. *ſ.* 2. *ff. de conſtitut. pecun. l.* 5. *C. de ſponſalib.* ſed ſi jam lapſus erat facultatibus reus cum fidejuſſor interceſſit, non ſuccurritur fidejuſſori, nec poteſt agere; ut a fidejuſſione libereretur, *l. ſi is a quo, ff. ut in poſſeſſ.* ut contingit in creditore, qui fideſſores pauperes accepit, qui non poteſt alios petere, *l.* 3. *ff. hoc tit. l.* 1. *§. illud, ff. de ſeparat.* licet in marito vergente ad inopiam favore dotis contrarium obſervetur, *l. divortio* 22. *§. ſi mulier, ff. ſol. mat.* Ne enim dotata remaneat uxor, maritus cogitur, etſi jam tempore contracti matrimonii cœpiſſet facultatibus labi, novam ſecuritatem dare: Si ergo reus principalis cœperit bona diſſipare, facultatibuſque labi, poteſt fidejuſſor agere ante ſolutionem ad indemnitatem, ſeu ut ab obligatione liberetur. Nec contrarium probat textus *in l. ult. ff. de contraria actione tutelæ*, ibi: *Si tutor pro pupillo ſe obligavit, habet contrariam actionem, & antequam ſolvat.* Ex quibus verbis deducitur, fidejuſſorem ſemper poſſe agere, & antequam ſolvat: ergo ſive cœperit facultatibus labi reus principalis, ſive non ſemper fidejuſſor ante ſolutionem agere poteſt. Pro cujus difficultatis ſolutione dicendum eſt cum Cujacio *lib.* 2. *obſerv. c.* 26. tutorem pro pupillo duplici modo obligari poſſe. Primo citra novationem, fidejubendo, ſeu conſtituendo ſe ſoluturum finito tutelæ officio, cum ipſe a tutoribus pupillaribus conveniri non poſſit: nec ipſe ante ſolutionem etiam recte agit contraria tutelæ actione, *l.* 5. *ff. quando ex facto tutoris, leg. tutor* 28. *ff. de adminiſtr. tut. l. cum quidam, C. eod. tit. l. ultima, §. ultim. ff. ut legatorum nomine*, ut regulariter in aliis fidejuſſoribus contingit. Secundo modo obligari poteſt tutor pro pupillo novatione facta, & in ſe translata obligatione; quo caſu cum ſtatim ipſe poſſet conveniri, etiam contrario judicio tutelæ agere valet, ut liberetur, exemplo curatoris Reipublicæ, qui ſi adminiſtrationis tempore ſe obligavit novatione facta poſt depoſitum officium, conveniri poteſt ſtatim, atque ideo etiam antequam ſolvat, in Rempublicam agere poteſt, *l.* 3. *§. in eum, ff. de adminiſtrat. rerum*; quo caſu procedit textus *in d. l. ult.* docuit Cujacius *ubi proxime.*

Secundo obſtat textus *in l. fidejuſſor* 26. *ff. de pignor.* ubi cum debitor principalis magno ære alieno obſtrictus eſſet, fidejuſſor non egit ad indemnitatem, ut ſecurus redderetur, ſed potius impetravit a poteſtate, ut pignora debiti cauſa traderentur, ut ſatisfacere poſſet creditoribus: & cum ipſis rebus traditis adhuc creditoribus non ſatisfeciſſet, hæres debitoris principalis paratus ſatisfacere petiit ſibi pignora reſtitui. Et Conſultus Modeſtinus reſpondit, pignora a fidejuſſore reſtituenda eſſe hæredi debitoris. Quod quidem Modeſtini reſponſum difficile valde eſt ex ſequentibus. Primo dum ſupponit, fidejuſſorem potius pignorum dominium impetraſſe, quam petiiſſe, ut ab obligatione liberaretur, cum debitor principalis cœpiſſet facultatibus labi: ergo quia nec eo caſu agere fidejuſſor ad indemnitatem poteſt. Secundo dum etiam ſupponit fidejuſſorem dominium pignorum impetraſſe a Poteſtate, cum tantum Princeps eo caſu dominium concedere poſſit: *l. eleganter, ff. de pignorat. actione, l. debitor* 59. *ff. ad Trebel. l. ſi is qui in aliena, §. penul. & ult. ff. de acquir. rer. dom. l.* 1. 2. *&* 3. *C. de jure domin. impetr.* Tertio, quia eo caſu poſt addictum pignus creditori competebat debitori jure antiquo annus, hodie biennium ad luitionem pignoris, *l.* 3. *C. de jure domin. impetr. d. l. ſi is qui* 63. *de acquir. rer. domin.* Sed ut ſuo ordine his difficultatibus ſatisfaciamus, primæ reſpondendum eſt, in ea ſpecie reum principalem jam tempore fidejuſſoriæ obligationis fuiſſe magno ære alieno gravatum, non autem fuiſſe poſtea facultatibus lapſum; quod facile ſuadetur, ſi obſervemus: creditorem non ſolum fidejuſſorem accepiſſe, verum & pignora. Unde cum ipſe poſtea non cœpiſſet bona dilapidare, non poterat fidejuſſor beneficio præſentis textus uti, ſed potius pignorum dominium impetrare. Secundæ difficultati, ut ſatisfaciat Cujacius in eo textu, *lib.* 4. *in reſp. Modeſt.* pro illis verbis, *impetravit a Poteſtate*, legit; *impetravit a Principe.* Sed ut erudite probat Merillus *lib.* 3. *ex Cujacio c.* 13. mendum hoc minus neceſſarium eſt, quia Princeps verbo Poteſtatis plerumque comprehenditur, & ſignificatur, ut apud D. Matthæum *c.* 8. ibi: *Nam & ego ſub poteſtate conſtitutus*, ideſt ſub Cæſare. Tertiæ tandem difficultati reſpondendum eſt quod cum pietatis intuitu permittatur ipſi debitori intra annum pretio oblato pignus luere, & beneficium hoc ſit perſonale, non tranſit ad hæredes ipſius debitoris: quare ſi fidejuſſor in ſpecie textus *in d. l.* 26. creditoribus ſatisfeciſſet, hæredes debitoris audiendi non erant; ſed quia fidejuſſor creditori non ſatisfaciebat, ideo pignora in eo caſu hæredibus debitoris reſtitui jubentur: docent Cujacius, & Merillus *ubi ſupra.*

2 Exponitur l. ſi fidejuſ. 26. ff. de pignor.

3 Tertius caſus contingit, ſi jam condemnatus fuit fidejuſſor, licet nondum ſolverit creditori, nam juſtam cauſam timoris habet, *d. l. Lucius* 38. *§.* 1. *l. ſi mandatu* 45. *§. ſed ſi mandavero, ff. mandavit, leg. fidejuſſor* 45. *ff. hoc titul.* non enim cogitur pati detruſionem in carcerem, vel cedere bonis; & ignoſcendum eſt ei, ſi in tempus parcat pudori ſuo, *l. Quintus* 48. *ff. hoc tit. leg.* 1. *C. qui bonis cedere*: optime Donellus *in l.* 10. *n.* 6. *C. mandati*, & *lib.* 13. *comment. c.* 13. per ſententiam enim condemnatus jam eſt de proximo ſoluturus, & ita habet ſtatim actionem mandati; ad quem caſum refert textum *in l. ſi ei cui* 11. *ff. mandati*, Faber *in ejus rationali*; licet in materia evictionis res non dicatur evicta per ſententiam, niſi ſententia executioni mandata ſit. Recte autem Scævola *in d. l. fidejuſ.* 45. docuit hoc caſu indemnem præſtare fidejuſſorem, ad officium judicis pertinere, quia cum ante ſolutionem fidejuſſoris non adimpleatur mandatum, non poteſt agi actione mandati directa, ſed utili, ut docent Donellus *d. c.* 13. *verſ. ſecundo* Bobadilla *lib.* 5. *polit. c.* 1. *n.* 86. Villadiego *in forma libellandi, n.* 130. Barboſa *in præſenti, n.* 8. licet non me lateat, dari nonnullos caſus, in quibus fidejuſſor ex ſpeciali ratione antequam ſolvat actione mandati agere poſſit, ut *in l. ſi procuratorem* 8. *§. penult. verſ. ſed & ſi ita, l. idem* 10. *§. & Papinianus, l. ſi vero* 12. *§. ſi adoleſcens, l. ſi quis* 27. *§. qui mandatum, l. ſi is qui* 50. *ff. mandati, l. Lucius* 24. *ff. hoc tit.*

4 His tribus caſibus in præſenti a noſtro Gregorio relatis alios quatuordecim adjungit Menochius *d. caſu* 51. & nonnullos Antonius Gom. *var. c.* 13. *n.* 10. Chriſtineus *tom.* 1. *deciſ.* 138. Barboſa *hic, n.* 12. quos ſigillatim diſputare inſtituti noſtri non eſt; ille tamen apud omnes receptus videtur, videlicet, ſi ab initio fidejuſſor ad tempus, ideſt ad duos annos, obligetur, & poſtea terminus obligationis principalis prorogetur inſcio fidejuſſore, omnino eum in futurum non obſtringi, in præteritum vero, ſeu reſpectu obligationis, pro qua interceſſit, illum efficaciter obligatum manere. Exemplum ponit Matthæus Colerus *de proceſſu executivo cap.* 10. *n.* 310. cum quis fidejuſſit pro officiali, & rationibus ejus in annum; ſed expleto eo officium prorogatum fuit, inconſulto fidejuſſore; quo caſu dicimus fidejuſſorem teneri quidem, ſed tantum de periculo prioris annui, quo ſolo fidejuſſor fuit, non autem temporis futuri, ſeu annorum inſequentium. Probant textus *in l. ſi unus* 27. *§. ſi cum reo, l. ultima, ff. de pactis, l. item quæritur* 13. *§. qui impleto* 11. *ff. locati, l. ſi cum Hermes* 7. *C. eod. ſi fidejuſſor* 27. *C. hoc tit.* docent late, utilitérque explicant Valenzuela *conſil.* 9. *ex n.* 20. Noguerol. *alleg.* 21. *per totam*, Barboſa *voto* 86. Cancerius *lib.* 1. *var. c.* 14. *ex n.* 40. Heringius *d. c.* 20. *§.* 12. Pyrrhus Maurus *ſect.* 10. *§.* 14. Ratio eſt, quia aperte conſtat, eum qui ad tempus fidem ſuam interponit, nolle poſt id tempus obſtringi; & ita extra verba, & conventionem fidejuſſio non eſt extendenda, cum ſit contractus ſtricti juris, *leg. quidquid* 99. *ff. de verb. obl.* Hinc reſcriptum eſt, fidejuſſorem, qui in certum tempus judicio ſiſti aliquem promiſit, in tantum tempus dumtaxat teneri, in quantum ſe obligavit, *l. ſi fidejuſſor* 27. *verſ. Niſi in certum, Cod. hoc tit.* Et reſpondet Labeo *in l. Labeo* 25. *§. ultimo, ff. de recept.* ſi in primo compromiſſo per fidejuſſores cautum fuerit, & iidem in ſequenti fidejubere noluerint, alios in eo adhibendos. Nec obſtat pignorum & fidejuſſorum parem cauſam eſſe, *l. promiſſor* 21. *§. ult. ff. de conſtit. pecun. l.* 1. *§. jubet* 9. *ff. de collat. bonor. leg.* 4. *§. adduci* 8. *ff. de fideicommiſ. libert.* ſed in reconductione pignora prioris obligationis obligata manent: igitur & fidejuſſor in tacita reconductione tenebitur. Nam reſpondetur, quod revocata tacite conductio vinculis pignorum renovata cenſetur; quia ſunt ipſius conductoris, qui ultro ſe in nova obligatione conſtituit, non autem ſi alius pro re ſua obligavit. Nam tunc idem dicendum eſt de pignoribus, ac diximus de fidejuſſore, *leg. item* 13. *§. ultim. ff. locati*: docuit Arnoldus Vinnius *lib.* 2. *ſelect. c.* 41. Nec etiam obſtat tempus non eſſe modum tollendi obligationem, *l. obligationem* 44. *§.* 1. *ff. de obl. & act.* nam cum fidejuſſoris obligatio certo tempore circumſcribitur, & limitatur, id non tam eo ſpectat, ut tempore obligatio finiatur, quam ut ne poſt tempus, aut pro alterius temporis obligatione fidejuſſor teneatur, quemadmodum ſi cum ducenta deberentur, in centum fidejuſſor datus eſt; nemo enim dicet fidejuſſionem reſpectu reſidui finitam eſſe: at ſicut ſumma, ita & dies pars eſt ſtipulationis, *l.* 1. *§.* 2. *ff. de edendo*, Faber *in ſuo C. tit. de fidejuſ. diffinit.* 25. Heringius *d. c.* 20. *§.* 18. *num.* 4. Huic caſui alium adjungit Arnoldus Vinnius *d. lib.* 2. *c.* 42. cum non tempus obligationis, ſed dies ſolutioni adjecta prorogatur; quo caſu contra communem Interpretum ſententiam defendit fidejuſſorem etiam prorogata ſolutionis die teneri.

T I T U L U S XXIII.

De Solutionibus.

C A P U T P R I M U M.

Alexander. III. *Decano, & Capitulo a Morin.*

AD hoc in Apoſtolicæ Sedis ſpecula ſumus, licet immeriti, Domino diſponente conſtituti, ut aciem noſtræ conſiderationis ad univerſas Eccleſias extendamus; & earum commodis, & profectibus omnino intendamus. Pervenit autem ad audientiam noſtram ex patre venerabilis fratris *b* Epiſcopi veſtri, quod ipſe pro Eccleſiæ veſtræ neceſſitatibus magno ſit onere debitorum prægravatus. Unde quaſi vir providus & diſcretus nos obnixe rogavit, ut vos pro eis reddendis ſolicitos redderemus. Quia vero decet vos pro utilitate Eccleſiæ, & incremento diligentes, & vigiles exiſtere, dignitati veſtræ mandamus, quod ſi contigerit eumdem Epiſcopum ante ſolutionem debitorum, quæ pro utilitate, & neceſſitate Eccleſiæ ſibi commiſſæ contraxerit, hac luce migrare, de redditibus, qui ſpectant ad menſam ejus, donec alius loco ejus ſubſtituatur, eadem debita ſolvere ſtudeatis. Quo ſubſtituto, Epiſcopum ad eorumdem debitorum ſolutionem omnino inducetis; & ſicut *c* filius debita patris, ita Prælatus ſui prædeceſſoris pro neceſſitate Eccleſiæ contracta tenetur perſolvere.

N O T Æ.

1 a MOrinen.) Ita legitur in prima collectione, *ſub hoc tit. cap.* 1. & poſt Concilium Lateranenſe *p.* 29. *c.* 9. ex quo ita reſtituo integram hujus textus: & ex ea facile conſtat, in præſenti reſcribere Alexandrum III. Capitulo, & Decano Morinenſis diœceſis, non quia Sedes Epiſcopalis vacaret, ſiquidem ad petitionem ſuperſtitis Epiſcopi Alexander reſcribit, ſed quia licet Epiſcopus debita contracta a prædeceſſore ratione dignitatis agnoſceret, & pro eis ſatisfacere vellet, tamen ut grande erat æs alienum, timebatur ne antea decederet Epiſcopus ſuperſtes, & ejus ſucceſſor renueret debita perſolvere; ideo Alexander jubet Decano, & Capitulo, ut ſi Epiſcopus decederet, fructus Eccleſiæ vacantis non ſervarentur ſucceſſori, juxta adducta *in c. cum vos* 4. *de officio Ordin.* ſed creditoribus ex eis fieret ſatis. Nec eſt cur arguat Alexandrum III. Chopinus *lib.* 1. *de ſacr. polit. tit.* 7. *n.* 1. ex eo quod contra regalia Regis Galliæ ſupponit, vacantis Eccleſiæ Morinenſis adminiſtrationem ad Capitulum, non vero ad Regem ſpectare, cum regalia exerceat in Eccleſia Morinenſi Chriſtianiſſimus Rex; unde ad ipſum ſpectare contendit Chopinus, non vero ad Capitulum adminiſtrationem Eccleſiæ vacantis. Nam etſi daremus, temporibus Alexandri III. Regem Galliæ exercuiſſe regalia in Eccleſia Morin. cum illis temporibus Imperator Fridericus fere totam Germaniam occupaſſet; tamen præſens deciſio non repugnat juri regaliarum, ſiquidem ex eo tantum competit Principis cuſtodia vacantis Eccleſiæ, ut probavi *in d. c. cum vos*, non vero diſpoſitio rerum Eccleſiæ. Unde non obſtante regaliarum jure poterat Alexander jubere Capitulo & Decano Eccleſiæ Morinenſis, ut de fructibus ad menſam Epiſcopi ſpectantibus creditoribus ſatisfacerent, cum debita illa fuiſſent Eccleſiæ cauſa, & dignitatis Epiſcopalis gratia contracta.

b *Epiſcopi veſtri.*) Milonis videlicet ſecundi, filii prioris Milonis, ut refert Bucelinus *tom.* 1. *German. ſacra, in ſeria Morin. Epiſc.* 2

c *Sicut filius.*) Hanc rationem deciſionis pro deciſione compilavit Papienſis in dicta prima compil. a quo tranſcripſit Raymundus in præſenti; non tamen abſolute ita accipienda eſt, quaſi dicat Alexand. III. filium ſemper teneri onera paterna agnoſcere, & perſolvere; cum ad hoc, ut filii teneantur paternis creditoribus, deſideretur immiſtio in bonis paternis: ut ex textu *in l. qui, ff. de acq. hered. l.* 1. *C. ſi minor ab heredit.* docent Gomez *lib.* 1. *var. c.* 9. *n.* 25. Guttier. *in §. ſui, n.* 10. *Inſtit. de hered. qualit.* Parlador. *lib.* 3. *rerum quotid. c. ult.* 4. *par. a n.* 2. Hothomanus *conſil.* 90. *num.* 19. plures congeſti a Paſchali *de patria poteſt.* 4. *p. c.* 1. *num.* 30. Azevedo *in leg. ult. n.* 86. *tit.* 25. *lib.* 5. *recop.* Quare ut hæc verba Alexandri exponant claſſici repetentes, & Doctores ſupra laudati, varia adducunt, Gloſſa *hic verbo Filius*, quam ſequuntur Abbas, & communiter repetentes, Fornerius in notis ad Caſſiodorum *lib.* 4. *var.* accipiunt de filio non ſimpliciter, ſed de filio ſecundum ea, quæ ſæpius contingunt, hærede patris, argumento legis 4. 5. & 6. *ff. de legib.* ut ſenſus 3

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

ſus Alexandri ſit, quod ſicut filius hæres patris tenetur ſolvere debita ipſius, ita ſucceſſor in beneficio tenetur ad debita prædeceſſoris pro Eccleſiæ neceſſitate, ſeu utilitate contracta. Sed hic intellectus, licet communis ſit, non placet, quia nullum myſterium contineret in filio, & in filio, & aptius Alexander III. uteretur nomine hæredis, ſiquidem quicumque, etiam extraneus, tenetur ad debita defuncti ſolvenda, *l. unic. C. ut actiones ab hæredib.* deinde quia inepta eſſet æquiparatio de hærede ad Prælatum, cum hæres ſuccedat in univerſum jus defuncti, *l. cum heres, ff. de acquir. poſſ. l. hæreditas 62. ff. de reg. jur.* & ideo tenetur ſolvere omnia debita ipſius, ſive ſint contracta propter res in quibus ſucceſſit, ſive propter perſonæ neceſſitatem; at vero ſucceſſor in beneficio non perſonam prædeceſſoris repræſentat, ſed dignitatem, juxta adducta *in c. quoniam Abbas, de offic. deleg.* nec defuncto ſuccedit; ſed virtute inſtitutionis canonicæ admittitur, *c. cum veniſſent, de inſtit. c. 1. de reg. jur. lib. 6.* atque ideo ad ea tantum debita prædeceſſoris tenetur, quæ contraxit propter neceſſitatem Eccleſiæ. Alii aſſerunt, in præſenti caſu dubitatum fuiſſe, an Prælatus electus ante confirmationem, & poſſeſſionem dignitatis teneretur ſolvere debita prædeceſſoris ſui contracta pro neceſſitate Eccleſiæ? Et huic quæſtioni reſpondiſſe Alexandrum, Prælatum ſicut filium teneri, ideſt, quod ſicut filius, quamvis hæres patris ſit, non tenetur ad debita ipſius, niſi poſtquam hæreditati ejus ſe immiſcuit, ita nec Prælatus, niſi poſt confirmationem & adeptam poſſeſſionem. Moventur ex eo, quia Pontifex in præſenti non reſcribit Epiſcopo Morin. ſed Decano, & Capitulo; & ita æquiparatio procedit, ut ſicut filius ante immiſtionem non tenetur paterna debita ſolvere, poſtea vero, ut hæres tenetur: ita etiam Prælatus ante confirmationem, & adeptam poſſeſſionem non tenetur debita prædeceſſoris ſolvere, poſtea vero tenetur ad ea, quæ ob utilitatem, ſeu neceſſitatem Eccleſiæ contracta fuerunt. Verum hæc interpretatio facile convincitur ex his, quæ adduxi ſupra pro expoſitione inſcriptionis, & ex proxime dicendis. Quare his omiſſis, Primarius noſter, ſupremique Senatus Caſtellæ Conſiliarius, D. Joan. de Parexa *in repet. ad hunc textum*, exiſtimavit Alexandrum in præſenti agere de debitis a patrefamilias contractis ex cauſa publica, veluti ex cauſa Primipilari; quo caſu filius etſi hæres non ſit, tenetur, *l. fin. C. de offic. Primip. lib. 12.* & ita recte arguere Alexandrum a filio, qui ex cauſa Primipilari debita a patre contracta ſemper tenetur ſolvere ob publicam utilitatem: ad Prælatum, qui etiam ſolvere tenetur debita in Eccleſiæ utilitatem a prædeceſſore contracta, quia ob publicam utilitatem contracta fuerunt. Sed licet verum ſit, filium debita ex cauſa Primipilari a patre contracta ſemper teneri perſolvere, ut probavi *in c. Ex litteris, de pign.* non tamen eſt ratio, quare generalem Alexandri deciſionem ad hunc caſum ſpecialem contrahamus. His ergo, & aliis interpretationibus omiſſis, verius eſt Alexandrum III. agere generaliter de filio ſuo hærede, etiam ante immiſtionem; ut enim recte probat Arias de Meſa *lib. 3. var. c. 1. per tot.* filius ſuus hæres patris, etiam ante immiſtionem tenetur paternis creditoribus; ideo recte arguit Alexander III. ab eo ad Prælatum, & ait, quod ſicut filius, ſive ante immiſtionem, ſive poſt, tenetur paternis creditoribus reſpondere; ita Prælatus cogitur debita a prædeceſſore ratione dignitatis contracta ſolvere ex fructibus ſeu redditibus ante apprehenſam poſſeſſionem, ſive poſt perceptis; quia jure communi attento omnes illi fructus ad ipſum ſpectabant, ut *in c. 2. ne ſede vacante.*

COMMENTARIUM.

4 Concluſio traditur, & probatur.

EX hac Alexandri deciſione ſequens communiter deducitur aſſertio: *Succeſſor in Eccleſia tenetur ſolvere debita ob ejus utilitatem a prædeceſſore contracta.* Probant eam textus *in c. quia Joannes 12. q. 5. c. convenior, 23. q. 8. c. ſignificante 34. c. ſignificavit 36. de reſcrip. c. cauſam 8. de judiciis, c. veritatis 8. de jurejur. c. 1. de alien. judicii, c. dilecti 17. de foro comp. c. 1. de depoſito, c. per tuas, c. cum dilecti 6. de donat. c. 2. de precario, cap. 3. de pignorib. cap. fin. de his quæ fiunt a Prælatis, in 5. compil.* ibi: " Dilecti filii Abbas, & Conventus Pultrajen. nobis humiliter ſupplicarunt, ut cum idem monaſterium per dilapidationem R. quondam Abbatis ipſius, qui tanquam diſſipator multa, & diverſa contraxit debita, tanto gravetur onere debitorum, quod ipſi ad ſolutionem non ſufficiant eorumdem, providere ſuper hoc eis miſericorditer dignaremur. Volentes igitur ipſius monaſterii, quod ad nos ſpecialiter pertinet, indebitis gravaminibus obviare, diſc. v. m. quatenus auctoritate noſtra, ſublato appellationis impedimento, providere curetis, ne ſuper debitis, quæ nec de Conventus, aut majoris, & ſanioris partis ejus aſſenſu, nec pro utilitate monaſterii ab ipſo R. contracta fuerunt, Abbas & Conventus jamdicti prætextu litterarum ipſius R. cum pleraque ipſe feciſſe dicatur etiam poſt amotionem ſuam, per litteras prædictas moleſtentur." Illuſtrant ultra congeſtos in præſenti a Garanna & Barboſa *in collect. & ſelect.* Mareſcotus *lib. 1. var. c. 18.* Leon *tom. 2. deciſ. Valentiæ, deciſ. 135.* Silva *de ſalariis famil. q. 15.* Fragoſo *de regim. Chriſt. Reipub. 1. part. lib. 1. diſp. 2. §. 1.* Grotius *de jure belli, lib. 2. cap. 14. n. 11. & in notis*, Fornerius *ad Caſſiodorum lib. 4. epiſt. 10.* Petrus Greg. *lib. 7. de repub. c. fin. n. 58.* Pekius *de Eccleſ. ædific. c. 19.* Fermoſinus *in c. quia, verſ. De judiciis, q. 12. 16. & 18.* Martha *de juriſd. 4. p. q. 51.* Quintanadvennas *lib. 2. Eccleſiaſt. num. 42.* Amaya *in l. 24. C. de decur. lib. 10.* Caſtillo *lib. 5. contrav. c. 161. n. 50. & de alimentis c. 68.*

5 Impugnatur tradita aſſertio.

Sed pro dubitandi ratione ita in præſentem aſſertionem inſurgo: Non ſolum in jure inſolens eſt, verum & æquitati naturali contrarium, pro alienis debitis alios moleſtari, *l. hac 12. C. de omni agro deſert. lib. 11. l. ſi quis in ſuo 33. §. legis, C. de inoffic. l. 1. & 3. C. ne uxor pro marito*: pulchre Caſſiod. *lib. 4. ep. 10.* ibi: " Dividuntur cauſæ germanis; filius obligationibus paternis, ſi non ſit hæres, exuitur; uxor maritalibus debitis, niſi per ſucceſſionis vincula non tenetur, & audacia ad ſolutionem trahit extraneos, cum abſolvant jura conjunctos. *Et ep. 14.* Magni peccati genus eſt alienis debitis alterum prægravari." Illuſtrant Cujacius *ad tit. C. ne filius pro patre*, Oſualdus *l. 15. comment. c. ult. lit. A*, Amaya *in leg. 25. C. de decurion. n. 35.* Solorzanus *de Ind. gub. lib. 1. c. 18. n. 90.* Igitur ſucceſſor in Epiſcopatu, aut beneficio non debet cogi ad ſolvenda debita a prædeceſſore contracta, præcipue cum ſucceſſio, aut ſubrogatio muneris, vel officii non pariat ſubrogationem reſpectu obligationis, & debiti; quoniam cujuslibet perſonam reſpicit cujuſque propria obligatio, vel crimen, *leg. ſancimus 22. C. de pœnis, leg. non debet, ff. de reg. jur.* junctis traditis a Covar. *lib. 2. var. c. 8.* Gattier. *lib. 2. canonic. c. 30.* Caballo *reſol. crim. caſu 266. ex n. 2.* Quare cum in Epiſcopum electus non veniat tanquam ſucceſſor hæreditarius, qui cum defuncti perſonam repræſentet, omnes illius obligationes ſuſcipit, *ex leg. heres in omne, ff. de acquir. hæred. l. heredem 59. leg. hereditas 62. leg. invitus 156. §. cum quis, leg. in his 175. in fine, ff. de reg. jur.* junctis traditis a Donel. *lib. 6. comment. c. 2.* Pichardo *in rubric. de hered. inſtit. n. 15.* Schifordeg. ad Fabrum *lib. 2. tract. 16. q. 1. & 2.* ſed veniat tamquam ſingularis, aut particularis ſucceſſor in locum defuncti ſubrogatus, cum ſui prædeceſſoris perſonam non repræſentet, nec ex acceptione officii ſe obligaverit ad debita, nec æris alieni obligatio afficiat Epiſcopatum, ut alias dixit Conſultus *in leg. 1. §. ſi heres 16. ff. ad* Vellejanum, & Imperatores docuerunt *in leg. æris 16. leg. ſi patri 24. C. de donat. leg. fin. C. de heredit. action.* Epiſcopus non debet teneri ſolvere debita a prædeceſſore contracta. Augetur hæc difficultas ex eo, nam Epiſcopus, aut beneficiarius in locum prædeceſſoris ſubrogatus eſt ſucceſſor particularis; ſuccedit enim ex titulo particulari, canonicæ videlicet inſtitutionis, & ita nihil a prædeceſſore capit, ſed ab ipſo conferente, *cap. cum veniſſent, de inſtit. cap. 1. de reg. jur. lib. 6.* ſed ſucceſſor ex titulo particulari non tenetur ſolvere debita ſui anteceſſoris, *l. 1. C. ſi certum petatur*, præcipue ſi nihil capiat a defuncto, *l. unum 67. §. 2. ff. de legat. 2.* ergo nec ſucceſſor in beneficio. Augetur tandem, nam in Eccleſia Morinenſi bona Eccleſiæ, hoc eſt fabricæ; ſeu menſæ capitularis, erant ſeparata a bonis menſæ Epiſcopalis, ut ex ipſo textu conſtat; & debita contracta erant in utilitatem Eccleſiæ, ut ſæpius in textu inculcatur. Ergo ex bonis Eccleſiæ ſatisfaciendum erat creditoribus, non vero ex bonis menſæ Epiſcopalis, cum ubi bona ſunt diſtincta, adminiſtratio bonorum Eccleſiæ non ſpectet ad Prælatum, *c. Capitulum, de reſcript. c. edoceri, de judic.*

6 Traditur ratio decidendi.

Qua difficultate ita fulcita non obſtante, præſens aſſertio vera eſt, videlicet diſcrimen conſtituendum eſſe inter debita, quæ Prælatus propter Eccleſiam, ſeu in ejus utilitatem contraxit; & ea quæ ipſe ex perſonali, & ſpeciali cauſa ſuſcepit: ut primo caſu teneatur ſucceſſor ad debita prædeceſſoris; ſecundo vero non teneatur. Differentiæ ratio in eo conſiſtit, quod ſucceſſor in beneficio, etſi hæres appelletur, *c. fin. 12. q. 2. c. convenior 23. q. 8.* non ita appellatur, quia ex defuncti voluntate in univerſale, ſeu ſingulare jus ſucceſſerit, nec etiam ſuccedit ex defuncti vocatione, *c. Epiſcopo, c. Moyſes, 8. q. 1.* ſed quia habet eandem ſedem, quam alius antea habuerat; unde æquum eſt, ut ille qui rem ipſam occupat, fructuſque, & proventus percipit, onera ipſius rei ſolvat, juxta textum *in l. mortuo 22. ff. de fidejuſ. l. inter 42. ff. de pactis, l. Imperatores 20. l. commiſſa 14. ff. de publican. l. in perſonam 22. ff. de reg. jur.* Secundo vero caſu ex debito perſonali prædeceſſoris ſucceſſor conveniri non poteſt, quia nec eſt ejus hæres, nec ejus perſonam repræſentat, alias ex alieno facto prægravaretur, contra textum *in l. 1. C. ne uxor pro marito, l. 1. C. ne filius pro patre.* Unde receptum eſt penſiones decurſas ab anteceſſore, mero jure debere ſucceſſorem ſolvere, quia penſio eſt onus reale beneficii, non beneficiati, ut *ex d. l. Imperatores, cum ſimil.* docent Gigas *de penſionibus, q. 39. 40. & 41.* Garc. *de expenſ. c. 11. n. 54.* late Valenſis *l. 4. de benef. tit. 12. n. 17.* Barb. *de penſ. 1. p. q. 2. n. 44.* Molina *l. 1. de primog. c. 27. n. 8.* ubi addentes. Pyrrhus Maurus *de ſolut. c. 81.* Noguerol. *alleg. 2. n. 113.* Hinc pariter receptum eſt, quod ſi beneficiarius ad congruam ſuſtentationem, ſive ejus infirmitatem debitum contraxerit, ſucceſſor in beneficio id ſolvere teneatur, quia ſimiles expenſæ onus reale ipſius beneficii ſunt, ut poſt Abbatem *in præſenti, n. 2.* docuit Redoanus *de rebus Eccleſiæ, q. 57. n. 7.* Ex eadem diſcriminis ratione infertur, ſucceſſorem in beneficio non teneri ſtare locationi a prædeceſſore factæ de fructibus beneficii ad eum ſpectantibus, ex regula textus *in l. lex 32. ff. de pign.* quia beneficiatus non ſuccedit perſonæ, nec eam repræſentat; unde non tenetur obſervare quod a prædeceſſore perſonaliter factum eſt, ut docuerunt Covar. *l. 7. var. c. 15. n. 6.* ubi plures Ufellius, & Farias, Fermoſinus *in c. quia, verſ. de judiciis, q. 12.* Morla *in empor. p. 2. tit. 10. q. 2. n. 20.* P. Barb. *in l. filius, n. 18. ff. ſol. matr.* Ne contrarium ſuadent fundamenta adducta a Cardinale *conſil. 69. n. 4.* Angelo *conſil. 143. n. 6.* Non primum ex eo deductum, quod collatio beneficii fiat ex cauſa neceſſaria, cum conſtet collatorem ſibi illud non poſſe reſervare, *c. relatum, de præbendis c. ult. de offic. Archipresb.* & quotiens translatio rei ſit ex cauſa neceſſaria, non tenetur ſucceſſor ſtare locationi, *l. in venditione 8. §. 1. ff. de rebus auctor. judic.* quia verius eſt, neceſſarium ſucceſſorem non teneri ſervare locationem a prædeceſſore factam, ut procedit in fiſco, qui neceſſario ſuccedit in bonis publicatis, *l. ſi fundus 33. ff. locati*, juncto Gomezio *l. 2. var. c. 4. n. 5.* & exemplo proprietarii, qui virtute conſolidationis proprietatem occupat, *§. finitur, Inſtit. de uſufructu*: & tamen non tenetur ſtare locationi a fructuario celebratæ, *l. ſi quis domum 9. §. 1. ff. locati*, quod etiam in ſucceſſore majoratus procedere docuerunt Pinellus *in l. 1. C. de bonis matern.* Molina *l. 1. de primog. c. 21. n. 2.* Guttierez *l. 2. canonic. c. 8. & l. 1. c. 36.* Nec contrarium probatur *in d. l. in venditione, §. 1.* quia ibi creditor fuit miſſus in poſſeſſionem bonorum ex primo decreto: & ſic cum ejus tantum cuſtodiam, non vero poſſeſſionem bonorum, aut dominium obtineret, juxta tradita *in c. quoniam, ut lite non conteſt.* & ita debitor perfectus dominus maneret, non poterat creditor locationem ab eo celebratam reſcindere, donec per ſecundum decretum dominium aſſequeretur, *l. ſi finita 15. §. Julianus, ff. de damno infecto*. Nec etiam favet Angelo, & Cardinali textus *in l. ſi filio, §. ſi vir 4. ff. ſolut. matrim.* ubi probatur, quod ſi maritus fundum dotalem in quinquennium locaverit, & poſt primum annum divortium ſequatur, uxor cogitur ſtare locationi a marito factæ. Nam omiſſis variis interpretationibus, quas refert, & refellit Barboſa *ibi*, reſpondendum eſt, mulierem ibi teneri ſtare locationi, non præciſe, ſed cauſative, videlicet ſi divortium interveniat; nec intereſſe an nomine mariti præſtare velit, ut latius proſequuntur Covarr. *d. c. 15. n. 5.* Cujacius *l. 23. obſ. c. 38.* Pichard. *in §. mortuo, Inſt. de locato*. Manet ergo, ſingularem ſucceſſorem non teneri obſervare contractus anteceſſoris, *l. emptor 9. C. de locat. l. arbores 59. §. 1. ff. de uſufruct. l. qui fundum 32. ff. locati*; licet univerſalis ſucceſſor, ut hæres eſt, teneatur illum obſervare, *l. nam veritatis 10. Cod. de locato, l. cum in plures 6. §. heredem, ff. eod. titul.* quia hæres repræſentat defuncti perſonam, & ſuccedit in ejus univerſale jus, *l. heres 37. ff. de acquir. hæred.* unde cum ſucceſſor in Eccleſia nec perſonam defuncti repræſentet, nec in ejus jus ſuccedat, imo nec ab ipſo cauſam, ſeu titulum habeat; recte Alexander in præſenti docet, Epiſcopum non teneri debita a prædeceſſore contracta perſolvere, niſi ob Eccleſiæ utilitatem, aut neceſſitatem contracta fuerint.

6 Diſſolvitur dubitandi ratio.

Nec obſtat dubitandi ratio ſupra expenſa pro cujus ſolutione dicendum eſt, duobus modis poſſe debitum contrahi a Prælato Eccleſiæ. Primo propter neceſſitatem proprii patrimonii: ſecundo propter neceſſitatem, ſeu utilitatem Eccleſiæ. In primo caſu ſola perſona contrahentis manet obligata, ex principiis juris ſupra adductis pro dubitandi ratione, ſecundo vero caſu quicumque ſucceſſor tenetur debita perſolvere, quando Prælatus, vel poſſeſſor illa contraxit cum ſolemnitate a jure præſcripta; quia cenſetur nomine ipſius rei, vel Eccleſiæ, & tanquam ejus procurator contractum celebraſſe, *c. ſine except. 12. q. 2. authent. hoc jus porrectum, C. de ſacr. Eccl.* Unde nihil mirum ſi talis res, vel Eccleſia ex ſimili contractu obligetur, ex principio juris, quo docetur, procuratorem nomine procuratorio contrahentem obligare illum, cujus procurator eſt, *l. ſi pupillo 6. §. 1. ff. de negot. geſt. l. 1. §. non autem, ff. de exerc. act.* & per conſequens cum ſucceſſor teneatur eiſdem obligationibus, quibus ipſa res, ſeu Eccleſia, in qua ſuccedit, erat obligata, ex textu *in cap. ex litteris 3. de pignor.* recte docetur in præſenti, ſucceſſorem in Eccleſia teneri perſolvere debita a prædeceſſore contracta ob neceſſitatem Eccleſiæ, non vero teneri ex illis obligationibus, quas ob privatam, & propriam utilitatem prædeceſſor celebravit. Ex qua diſtinctione interpretari poſſunt textus *in c. ſignificavit, de reſcript. c. dilecti, de foro compet. c. per tuas, de donat. cap. per tuas, de V. S.* in quibus, quia contractus celebrati fuerant in utilitatem, & gratiam Eccleſiæ, ideo Eccleſia ipſa, & Prælatus in ea ſuccedens tenetur eos adimplere, & ſervare: at vero *in cap. 1. de depoſito, cap. 3. de pignor. cap. penult. de fidejuſſ. cap. 2. de precar.* obligationes non fuerunt contractæ Eccleſiæ gratia, & in ejus utilitatem, ideo in illis caſibus nec Eccleſia tenetur debita perſolvere, nec ſucceſſor tenetur ſtare contractibus a prædeceſſore celebratis. Nec obſtat ultimum augmentum ipſius dubitandi rationis; nam debita contracta ab Epiſcopo Morinenſi in præſenti ſpecie non reſpiciebant primo & principaliter Eccleſiam ipſam, ſeu ejus fabricam, aut menſam capitularem, alias ex ejus bonis ſolvenda erant; ſed ſecundario, primario vero utilitatem Epiſcopi, & ejus menſam. Unde recte ex ejus redditibus jubet Alex. III. ſatisfieri creditoribus.

CAPUT II.

a Greg. IX. *Univerſis Eccleſ. Prælatis.*

SI quorumdam. *Et infra*: Firmiter inhibemus, ne quis præſumat Eccleſiam ſibi commiſſam pro *b* alienis gravare debitis, aut *c* litteras alicui, ſeu ſigilla concedere, quibus poſſent Eccleſiæ obligari: decernentes ſi ſecus fuerit *d* attentatum, ad ſolutionem talium debitorum Eccleſias non teneri. Si quis autem contra præmiſſa de cetero venire præſumpſerit, ab adminiſtratione ſpiritualium, & temporalium noverit ſe *e* ſuſpenſum.

NOTÆ.

1 a GRegorius IX.) Gloſſa marginalis refert alibi legi, *Greg. III.* ſed cum in nulla ex collectionibus præcedentibus reperiatur textus hic, verius credo, ejus auctorem eſſe Greg. IX. qui noviter præſentem edidit conſtitutionem, & utiliter. Licet enim aliis Eccleſiæ canonibus prohiberetur indiſtincte omnibus Prælatis non ſolum res ſacras, *c. 1. de pignor.* verum & temporales res Eccleſiæ ſpecialiter pignori obligare, *cap. nulli*, ibi, *hypotheca de rebus Eccleſiæ*, ubi Panorm. *n. 2.* generaliter tamen res Eccleſiæ, & Eccleſias ipſas pro alienis debitis, ideſt propriis ipſius Prælati, nexui pignoris ſupponere hucuſque prohibitum non erat, licet eo caſu facile ſuccurreretur Eccleſiæ, aut reſciſſa obligatione ex generali principio, quo docetur, alienam rem pignori dari non poſſe, *l. rem alienam 41. ff. de pignor.* cum aliis congeſtis a Vultejo *diſp. juris c. 17.* vel petita reſtitutione in integrum, ex textu *in c. 1. c. auditis, de in integrum reſtit.* Sed Gregorius cupiens conſulere Eccleſiæ ante rem vulneratam, & ne litigiis implicaretur, noviter in præſenti ſtatuit, obligationem rerum Eccleſiæ factam a Prælato pro debitis propriis, ſeu alienis ab Eccleſia, non valere, & ita obligantem, ſeu pignori ſubjicientem res Eccleſiæ, ſuſpendendum eſſe ab adminiſtratione, tam ſpiritualium, quam temporalium; & jus novum conſtitui in præſenti, conſtat ex illis verbis *inhibemus*, & *decernimus*, quæ jus novum inducunt, juxta Gloſs. *verbo Decernimus, in Clem. 2. de prob.* cum aliis adductis a Decio *in c. decern. colum. ult. de jud.* Nav. *in cap. accepta, oppoſit. 5. n. 8. de reſtit. ſpol.*

2 b *Alienis.*) Ab ipſa Eccleſia videlicet, propriis vero ipſius Prælati; unde non recte Gloſſa *in præſenti*; Panormitan. *n. 2.* Barbatia *n. 3.* Immola *n. 9.* acceperunt textum hunc de Prælato alienam obligationem in ſe ſuſcipiente; hoc enim illi prohibitum non eſt, *c. 2. de fidejuſ. c. pervenit, de arbitris*, dum cum aſſiduitate, & negotiationis cauſa non fiat, ut probavi *in cap. 1. de fidejuſ.*

3 c *Litteras alicui, ſeu ſigilla.*) Non accipias ſigillum in præſenti pro ſigillo proprio Epiſcopi, aut Eccleſiæ Cathedralis, de quo, & ejus forma egi *in c. poſt 7. de prob. c. inter 6. de fide inſtrum.* cum non omnis Eccleſia ſigillum proprium habeat, ſed tantum major Eccleſia, Canonicis, & Capitulo conſtans. Unde cum in præſenti ſcribat Gregorius omnibus Eccleſiarum Prælatis, & præcipue de inferioribus agat, ut omnes repetentes ſupponunt, non poteſt ſigillum hoc referri ad litteras ſigillo publico munitas: ſigillum enim plerumque ſignificat ſignum, ſeu ſignaculum certis notis impreſſum, *l. 1. §. ſi pecunia, ff. depoſiti, l. 12. §. penult. ff. locati, l. 1. in fine, l. 2. §. ſi dubitetur, l. 4. ff. teſtamenta quemadmodum, l. ad teſtium, §. ſignum, ff. qui teſtamenta*, Cicero *ad Brutum*, ibi: *Litteræ omnes integris ſignis Prætoribus traduntur.* Illuſtrant Marcellus Donatus *ad Svetonium in Claudio, c. 1.* Hopingius *de jure ſigil. in princ. §. 3.* Senſus ergo Gregorii eſt, ut ſi quis Prælatus per litteras, aut per ſigna propria alicui facultatem dederit obligandi res Eccleſiæ pro ſuis debitis, ab adminiſtratione, tam ſpiritualium, quam temporalium ſuſpenſus maneat.

d *Si ſecus fuerit attentatum.*) Ex his verbis deduci videtur, quod ſi Prælatus litteras, ſeu ſigilla dederit ad obligandam Eccleſiam pro alienis debitis, licet cum effectu obligatio non ſequatur, pœnam tamen ſuſpenſionis incurrat; quia ut quid dicatur attentatum, conatus ſufficit, *l. 3. §. his qui, ff. de re milit.* at Prælatus quantum eſt ex ſe delictum perpetravit, *c. ſi præterea 29. cum ſeq. de pœnit. diſt. 1.* quia hominum conſilia, non exitus rerum in legibus attenduntur, *l. aut facta 16. §. obventus, ff. de pœnis*. Hanc ſententiam tenuerunt Butrius, & Immola *in præſenti*. Sed merito contrarium docuerunt Ancharanus *n. 3.* Zabarella *q. 9.* ex vulgari textu *in l. 2. ff. de pœnis*, & ex eo, quia ratio præſentis prohibitionis eſt, ne ex tali obligatione Eccleſia lædatur. Sed non ſequuta obligatione ratio hæc ceſſat: igitur & pœna ceſſare debet, *ex l. final. ff. quod quiſque juris*, quam ita expendit Menochius *conſil. 136. n. 5.* Nec contrariæ ſententiæ favet verbum, *attentatum*, quo utitur Gregorius; quia licet illud in abſtracto conatum ſignificet, attamen plerumque ex verbis præcedentibus, ſeu ſequentibus actum perfectum demonſtrat; unde in præſenti ex illis verbis quæ ſequuntur, *ad ſolutionem debitorum*, ſatis innuitur, in præſenti agi de actu perfecto, & conſummato. 4

e *Suſpenſum.*) In perpetuum, donec cum eo diſpenſetur; quia regulariter ſuſpenſio, quæ in pœnam delicti ponitur, perpetua intelligitur, *l. ſervus 10. ff. de pœnis*: docuerunt Gloſſa *verbo Perpetuum, in cap. ex litteris, de conſtit.* ubi Decius *n. 5.* Panormitanus *num. 10.* Si vero ob contumaciam imponatur, ad tempus tantum contumaciæ impoſita cenſetur, *cap. ſi quis deinceps 16. quæſt. 7. cap. 2. de matrimonio contracto*. Nec in hac ſuſpenſione diſpenſare poterit Epiſcopus, ut voluerunt Innocentius, *hic*, Ancharanus *n. 6.* Butrius *n. 14.* Quia cum diſpenſatio ſit legis relaxatio, *c. requiritis, verſ. niſi rigor., 1. q. 7.* Non poteſt fieri ab Epiſcopo, cum præſens conſtitutio 5

Pon-

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

Pontificia ſit, *c. cum inferior, de majorit. & obedient.* docuerunt Gloſſa *c. cupientes, §. ceterum, verbo Suſpenſos, de elect. lib. 6.* Panormitanus *hic, n. 15.* Barb. *n. 13.* Covar. *de matr. 2. part. c. 6. n. 15.* Hæc autem ſuſpenſio privat Prælatum adminiſtratione temporalium, & ſpiritualium, ideſt ut non poſſit ipſe bona Eccleſiæ adminiſtrare in judicio, vel extra, nec beneficia, aliaque miniſteria eccleſiaſtica conferre: non autem prohibetur Miſſæ ſacrificium, ſeu alia divina officia celebrare: nam hæc non ſpectant ad adminiſtrationem ſpiritualem, ſed temporalem rerum Eccleſiæ: tantum enim Prælatus hic ſuſpenditur ab his, quæ juriſdictionem, ſeu adminiſtrationem continet, ut docent Suarez *de cenſuris diſp. 26. ſect. 1. num. 8.* Facit textus *in extravag. Ambitioſæ, de rebus Eccleſ.* ibi: " A „ regimine, & adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ, vel monaſterii, „ cui præſidet in temporalibus, & ſpiritualibus, ſit eo ipſo „ ſuſpenſus. " Unde non eſt ratio, quare dicamus in præſenti, hujuſmodi ſuſpenſum celebrantem irregularitatem incurrere, ut repetentes hic communiter docent.

COMMENTARIUM.

6 Concluſio traditur, & probatur. EX hac Gregorii conſtitutione ita expoſita ſequens deducitur aſſertio; " Prælati Eccleſias proprias inutiliter obligant pro alienis debitis, & contrafacientes ſuſpendunt ab „ adminiſtratione in ſpiritualibus, & temporalibus. " Probari poteſt hæc aſſertio *ex c. final. de accuſat. c. venerabili, de offic. deleg. c. licet, c. ex tua 37. de ſimon. c. fin. 3. q. 2. c. penult. de fidejuſ.* Illuſtrant Cujacius & Barboſa *in præſenti*, Salcedo *in praxi, c. 71.* Suarez *de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. n. 7.* Gibalinus *eodem tract. in ſynopſi cenſur. verbo Obligatio, fol. 479.* Filliucius *in ſumma, tract. 17. cap. 6. q. 5.* Bonacina *de cenſur. diſp. 3. qu. 4. punct. 14.* Ferdinand. *eodem tract. diſp. 4. punct. 10. §. 3. num. 4.*

7 Impugnatur tradita aſſertio. Sed hæc aſſertio difficilis valde redditur ſequentibus conſiderationibus: nam Prælatus ob dilapidationem rerum propriæ Eccleſiæ non ſuſpenditur, ſed removetur, & illi quoad adminiſtrationem datur coadjutor, *c. veritatis 8. de dolo & contumacia, c. cum I. & A. de re judic. c. fin. de accuſ.* Trident. *ſeſſ. 21. de reform. c. 6.* quem coadjutorem non evitabit Prælatus, etiamſi præſtet cautionem de indemnitate rerum Eccleſiæ, argumento textus *in §. final. Inſtit. de ſuſpectis*: notavit Gloſſa *in c. ſicut, §. fin. de elect.* Sed in præſenti ſpecie Prælatus res Eccleſiæ pignori ſubjiciendo pro alienis debitis, eas dilapidat: Igitur removendus in totum eſt, & coadjutor illi dandus, non vero ſuſpendendus. Secundo difficilis redditur hæc aſſertio, dum in ea docetur, Prælatum obligantem res Eccleſiæ pro alienis debitis, non ſolum ſuſpendi ab adminiſtratione in temporalibus, verum etiam in ſpiritualibus; nam in eo quis debet puniri, in quo deliquit, *c. nemo, de tempor. ordin. l. 6.* Sed Prælatus *in præſenti tantum deliquit in adminiſtratione rerum temporalium*; igitur ab ea tantum ſuſpendendus erat, ut contingit in prodigo, cui bonis tantum interdicitur, ne patrimonium diſſipet, *l. is cui 6. ff. de verb. oblig. l. is cui, l. 18. ff. qui teſtamenta.* Tertio ſumme difficilis eſt eadem aſſertio, dum in ea actus irritatur, hoc eſt eadem obligatio, & ſimul pœna incurritur; nam ex actu nullo pœna non committitur, nec debetur, *l. ea, C. ſi mancipium ita fuerit*; quia quod nullum eſt, nullum producit effectum, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re judic. c. illud, de jurepatr. c. non poteſt, de reg. jur. l. 6.* docent Alciatus *l. 5. paradox. c. 13.* Gironda *de gabel. c. 5. n. 16.* igitur ſi in præſenti caſu obligatio nulla eſt, non debet ob eam Prælatus ſuſpendi.

8 Traditur dubitandi ratio. Quibus difficultatibus non obſtantibus vera eſt præſens aſſertio, cujus ratio ex eo provenit; nam Prælatus dominus non eſt rerum Eccleſiæ, ſed procurator, *c. edoceri, de reſcript.* ſeu curator, *l. orphanotrophos, C. de Epiſcop. & Cleric.* igitur non poteſt eas obligare pro alienis debitis. Accedit, nam cui inhibetur rem alienare, prohibetur etiam eam obligare, *l. fin. C. de rebus alienis*: ſed Prælatis prohibetur pluribus Eccleſiæ canonibus congeſtis *in c. nulli, de rebus Eccleſiæ*, res Eccleſiæ alienare; igitur nec eas obligare poſſunt; ſi autem ſecus fecerint, ſuſpenduntur ab adminiſtratione, tam in ſpiritualibus, quam temporalibus, magna cum ratione; nam quilibet privatur rebus illis, quibus abutitur, potius quam juxta uſum ſibi conceſſum utitur, *l. ſervus 70. §. ſi quis ſervum, ff. de acqu. hæredit. c. privilegia 13. q. 3.* Sed Prælatus obligando res Eccleſiæ pro alienis debitis, abutitur adminiſtratione ſibi conceſſa: igitur illa privari debet. Facit exemplum mariti, qui arcetur ab adminiſtratione dotis, ſi eam dilapidaverit, *l. ſi conſtante, ff. ſolut. matr.* & tutoris, qui removetur ut ſuſpectus, ſi bona pupilli diſſipet, *l. 1. & per tot. ff. de ſuſpect. tut.* igitur & Prælatus diſſipando res Eccleſiæ debet ſuſpendi ab earum adminiſtratione. Facit etiam in hujus rationis confirmationem celebris textus *in l. Imperator 50. ff. ad Trebel.* ubi propter dilapidationem compellitur pater reſtituere hæreditatem filio, non expectata conditione, ideſt inſuperhabita, ut exponit Valentia *lib. 3. tract. 2. n. 30.* quem ſequitur D. Joſeph. Retes *l. 5. opuſc. 6. n. 13.* Non tamen ex eo textu deducas cum Roderico Suarez *alleg. 4.* filium poſſe patrem prodigum cogere ſibi aſſignare legitimam in aliqua certa re; nam ut docetur *in l. namque, ff. ſi quis a parente*, iniquum eſt ingenuis hominibus auferre rerum ſuarum adminiſtrationem: quem textum contra prædictam ſententiam expendit Menchaca *l. 1. illuſtr. c. 37. n. 3.* Nec contrarium ſuadet Papinianus *in d. l. Imperator*; nam in ſpecie ex reſcripto ſpeciali Imperatoris plura filio permittuntur contra juris regulam. Primo ibi permittitur lis inter patrem, & filium, contra textum *in l. lis nulla, ff. de judiciis.* Secundo filio permittitur ſtare in judicio, contra textum *in l. ſi longius 17. ff. de judiciis, l. filii 9. ff. de oblig. & action.* Tertio ipſi permittitur emolumentum rerum percipere, & patri non acquirere: quæ & alia ex eo textu deduxerunt Segura *in ejus repetit.* Faber *lib. 17. cap. 11.* Pichard. *ad tit. de acquir. heredit. cap. 15. num. 14.*

Nec obſtant difficultates ſupra expenſæ. Non prima, pro cujus ſolutione diſcrimen conſtituendum eſt inter eum caſum, in quo conſtat de mala adminiſtratione, & alium caſum, in quo ſimilis dilapidatio tantum præſumitur. Primo caſu Prælatus retento officio removendus eſt ab adminiſtratione, coadjutorque illi dandus, ex juribus ſupra adductis. Secundo vero caſu, cum liquido non appareat de dilapidatione, ſuſpendendus tantum eſt Prælatus, non vero removendus, *c. fin. de accuſat.* quo caſu procedit præſens textus; nam obligatione facta a Prælato rerum Eccleſiæ, præſumitur tantum dilapidatio, non vero de ea aperte conſtat. Nec obſtat ſecunda difficultas; nam Prælatus, de cujus pœna in præſenti agitur, peccavit in improba adminiſtratione rerum Eccleſiæ. Unde juxta ſupra tradita adminiſtratione privandus erat. Et quia ex prava adminiſtratione in temporalibus arguitur injuſta adminiſtratio in ſpiritualibus, omni adminiſtratione ſuſpenditur, *c. fin. de exceſ. Prælat.* Non autem privatur exercitio ſacrorum ordinum, aut officiis Eccleſiaſticis, in quibus non peccavit. Nec obſtat ultima difficultas, nam pro ejus ſolutione ita diſtinguendum eſt. Aut enim lex reſpicit tantum effectum, aut factum, ſeu animum facientis. Primo caſu actus invalidus nihil operatur, nec pœna ex eo committitur, *l. 1. ff. de abigeis*; ſecundo vero caſu non curatur de effectu, ſed de facto ipſo; & ideo plerumque qui facit actum invalidum, ob factum tantum punitur, ut *in l. eum qui duas 18. C. ad l. Jul. de adult. c. nuper, de bigamis, Clem. 1. de conſangu. & affinit. c. ſi religioſus, de elect. in 6. l. ſi quid legatum 6. ff. de l. Cornel. de falſ. l. 1. C. de ſepulchrorum violat.* Unde cum Gregorius in præſenti, ut hujuſmodi obligationes prorſus tolleret, non ſolum earum effectum improbaſſet, verum & factum ipſum obligandi; ideo Prælatus ſecus faciens ſuſpenſionem incurrit. 9 Reſpondetur difficultatibus.

Ex hoc textu, & traditis pro ejus expoſitione, interpretari poſſunt textus *in c. ex reſcripto 9. de jurejur. cap. 3. de pignor.* junctis traditis in eorum commentariis, & notis.

C A P U T III.

Idem *Decano*, & *Canonico* a *Tullenſi*.

ODoardus clericus propoſuit, quod cum P. Clericus, D. laicus, & quidam alii ipſum coram *b* officiali Archid. Rhem. ſuper quibuſdam debitis conveniſsent, idem in eum recognoſcentem hujuſmodi debita, ſed propter rerum inopiam ſolvere non valentem, *c* excommunicationis ſententiam promulgavit. *Et infra*: Mandamus quatenus ſi conſtiterit, quod prædictus O. in totum, vel pro parte non poſſit ſolvere debita ſupradicta, ſententiam ipſam ſine difficultate qualibet *d* relaxetis, recepta prius ab eo idonea cautione, ut ſi ad *f* pinguiorem fortunam devenerit, debita prædicta perſolvat.

N O T Æ.

1 a TUllenſi.) De Tullenſi diœceſi nonnulla notavi *in cap. cum acceſſiſſent, de conſtit.*

b *Officiali Archidiaconi.*) De quo, & ejus juriſdictione egi *in cap. dilecti 51. appellationibus.*

c *Excommunicationis.*) Quando Archidiaconi, vel eorum Officiales poſſint ſententiam excommunicationis proferre, expoſui *in c. ad hæc 5. de offic. Archid.*

d *Relaxi.*) Cum relaxatio vinculum præſupponat, ex regula legis *decem, ff. de V. S. c. diſſolvendum, de deſponſ. impub.* conſtat ex hoc verbo, ſententiam excommunicationis valide, & legitime prolatam fuiſſe in præſenti ſpecie, cum certum ſit excommunicationem ſine mortali culpa ferri non poſſe, *c. nemo, c. nullus 11. q. 3.* a qua omnino immunis eſt, qui propter facultatum inopiam ſolvere non valet, *c. querelam 10. de jurej.* unde inanis dicitur actio, quam inopia debitoris excludit, *l. nam is 6. ff. de dolo, c. olim, el 2. de reſtit. ſpol.* Quare ſententiam excommunicationis in præſenti prolatam nullam fuiſſe, tenuerunt Felinus *in c. 2. n. 4. de teſtib. cog.* Henriquez *in ſumma, 2. p. l. 13. c. 21. §. 2.* Alii docuerunt, relaxationem in præſenti ſignificare declarationem nullitatis cenſuræ, quæ deſiderabatur; quia licet non jure, de facto tamen excommunicatio præceſſit. Docuit Suarez *de cenſ. diſp. 18. ſect. 3. n. 9.* quia plerumque rumpi, & irritari dicitur, quod ipſo jure nullum eſt, quatenus de facto proceſſit, ut *in l. ſi dolo, C. de reſcind. vend. l. 5. §. ſi Titius, ff. qui & a quibus, l. hoc modo 64. ff. de condit. & demonſtr. l. ſi quis 15. de his quæ in fraud. cred.* ubi Cujac. *l. 49. ff. Jul.*

Jul.

Jul. & ad tit. C. ſi quid in fraud. patron. per textum ibi *in l. libertus 16. §. fin. de jurepatr.* & etiam actio, quæ nulla eſt, perimi dicitur *in l. ſi ſine 22. ff. rem ratam haberi*, & tolli quæ non habuit locum, *l. ſi ſervus 27. §. calicem, ff. ad l. Aquil. l. diſpenſatorem 62. ff. de ſolut.* exempla refert Alberic. *in d. l. nam etſi 5. de injuſto rupto.* Sed his ſententiis omiſſis verius dicendum eſt, in præſenti caſu excommunicationis ſententiam valide prolatam fuiſſe; quia adhuc de inopia debitoris non conſtabat, ut liquet ex illis verbis, *ſi conſtiterit*, &c. quæ ſatis innuunt de inopia adhuc non conſtaſſe. Tum etiam, quia inopia non præſumitur, ſed qui eam allegat, probare tenetur, *l. cura, §. deficientium, ff. de mun.* Covar. *l. 2. var. c. 6. n. 2.* Baeza *de non meliorandis filiabus, c. 36. n. 16.* Guttierez *de juram. p. 1. c. 1. n. 22.* ac proinde dum de inopia debitoris legitime non conſtat, ſolvendo præſumitur, & per conſequens juſte excommunicatur, etſi poſtea apparet de inopia, ut in præſenti neceſſaria eſt abſolutio.

2 e *Idonea cautione.*) Cum appellatione idoneæ cautionis comprehendantur pignoratitia, & fidejuſſoria, *l. ſi creditores, ff. de privil. credit. l. diverſa, C. de precibus Imper. l. de mandato 59. §. fin. ff. mandati*, probavi *in c. fin. de pignor.* inde in præſenti ſpecie ſufficiens non erat nuda promiſſio, ſed neceſſario præſtanda erat fidejuſſoria, vel pignoratitia cautio, aut ſaltem juratoria, ut poſſet Odoardus ab excommunicatione abſolvi, ut notarunt Gloſſa *penult. hic*, Covarr. *in c. alma, 1. part. §. 1. n. 11.* Navarrus *in Manuali, c. 26. n. 7.* Ratio eſt, quia excommunicatus propter cauſam manifeſtam, non debet abſolvi niſi præſtita reali ſatisfactione, *c. ex parte, el 2. de V. S. c. venerabilibus, §. porro, de ſentent. excomm. l. 6.* unde cum in præſenti caſum debitum ex partis confeſſione eſſet manifeſtum, ut conſtat ex illis verbis: *Recognoſcentem hujuſmodi debita*, juncto capite *cum olim*, ibi: *Confeſſione, de V. S.* merito ille qui realiter ſatisfacere nequit, tenetur eam cautionem præſtare, ut abſolvatur; & tunc facienti quod eſt in ſe, Eccleſia abſolutionis beneficium denegare non poterat, cum excommunicatio medicinalis ſit, & proferatur duratura quouſque reus in contumacia manſerit. Nec audiendi ſunt Hoſtienſis, & alii, quos refert & ſequitur Covar. *l. 2. var. c. 1. n. 5. in fine*, qui affirmant ex hoc textu, eos qui habent privilegium ne conveniantur ultra quam facere poſſunt, cogendos eſſe præſtare cautionem pignoratitiam, ſeu fidejuſſoriam, vel ſaltem juratoriam, ad ſolvendum cum ad pinguiorem fortunam pervenerint; loquuntur enim contra textum diſertum *in l. verum 6. §. id quod, ff. pro ſocio*, ubi Conſultus expreſſe ait, ſufficere nudam permiſſionem, ut jam ex eo textu poſt Greg. Lopez notavit Gutt. *de juram. p. 3. c. 15. n. 9.* verius enim eſt, idoneam cautionem in præſenti deſiderari, quia agebatur de relaxanda excommunicatione, alias nuda promiſſio ſufficeret. V. dicta *in c. per veſtra, de don. inter.*

3 f *Pinguiorem fortunam.*) Illi enim, qui privilegio gaudent, ne conveniantur ultra quam facere poſſunt, ſi poſt factam excuſationem ad pinguiorem fortunam pervenerint, in ſolidum poſſunt conveniri, *l. unic. §. cum autem, C. de rei uxor. actione.* Ratio eſt, quia hoc privilegium non extinguit debitum, vel obligationem, ſed tantum exactionem moderatur. Qua etiam ratione, cum ille qui bonis ceſſit, a debito non liberetur, *l. 1. C. qui bonis cedere*: merito receptum eſt, eum teneri ad integram ſolutionem, ſi ad pinguiorem pervenerit fortunam, *l. 4. ff. de ceſſ. bonor.* docuerunt Gomez *in l. 79. Tauri, n. 6.* Covar. *l. 2. var. c. 1. n. 6.* Baeza *de inop. debil. c. 6. n. 23.* Petrus Barboſa *in l. maritum 13. n. 14. ff. ſolut. matrim.*

COMMENTARIUM.

4 Concluſio deducitur, & probatur. EX hac Gregorii IX. decretali talis communiter deducitur aſſertio: " Clericus qui non habet unde creditoribus ſatisfaciat, non debet ideo excommunicari, aut aliter moleſtari. „ Quæ deciſio ſingularis eſt in jure canonico, & per argumentum probari poteſt *ex c. olim 16. de reſtit. ſpol. de fidejuſſ.* ubi clericus, qui inopia laborat, propter debitum non excommunicatur. De jure Regio conſonat illi lex 23 *tit. 6. p. 1.* Illuſtrant ultra congeſtos in præſenti a Garanna & Barboſa, idem Barboſa *l. 1. juris eccl. c. 39. §. 6. per totum*, Mancinus *juris controv. diſſert. 22.* & *genial. c. 182. & de triplici juris collat. c. 98.* Salgado *p. 1. labyrinthi, c. 42. n. 2. & de protect. p. 4. c. 4. ex n. 59.* Germonius *de ſacr. immun. l. 3. c. 25.* Giurba *deciſ. 16. & 42. n. 21.* Caſtillo *de aliment. c. 37.* Guttierez *de juram. 1. p. c. 17.* P. Barb. *in alia, §. eleganter, ff. ſolut. matrim.* Pichardus *in manuduct. ad praxim, 2. p. præcep. 9. ex n. 67.* Jacobus Cujacius *in præſenti.*

5 Impugnatur tradita aſſertio. Sed hæc aſſertio difficilis valde redditur ſequenti juris conſideratione; nam abrogato legis decem viralis rigore, de quo ſtatim agemus, in uſu permanſit venditio ſolemnis omnium bonorum debitoris, ut ex eorum pretio creditoribus in ſolidum debitum ſolveretur, *princip. Inſtit.* ubi Theophilus, *de ſucceſſoribus ſublatis, l. 4. C. qui bonis cedere poſſunt*: & ſi adhuc bona non ſufficiant; debitor publicus in carcere detinetur, donec ſolidum ſolvat, *l. 1. §. penult. verſ. Ultimo, C. qui bonis cedere, l. ſi pro aliquo 21. §. 1. ff. ad Vellejanum, l. ult. §. ult. ff. quæ in fraud. credit. l. 3. §. qui pecuniam, ff. de ſuſpect. tut.* juncto Hothomano *qq. illuſtr. q. 26.* quam carceris moleſtiam effugiunt debitores per bonorum ceſſionem lege Julia introductam, *l. 1. l. 4. C. qui bonis cedere*; quæ ceſſio jure communi inſpecto ſola profeſſione fiebat, *l. in omni 6. C. qui bonis cedere*, abrogatis per Theodoſium veteribus ritibus, *l. 2. C. qui bonis cedere*, ubi verba illa, *ſcrupuloſitate priorum legum exploſa*; quæ non extant in Theodoſiano, Triboniano tribuit Revardus *in l. cujus 148. ff. de reg. jur.* Nec ſolum in jure, ſed etiam extra jus, per nuncium, vel per epiſtolam, *l. ult. ff. de ceſſ. bonor.* Illuſtrant poſt Brunum, & alios ſcribentes *de ceſſ. bonor.* Gibalinus *t. 2. de negot. l. 5. c. 4. art. 2.* Heraldus *de auctorit. rei judic. l. 2. c. 24. & 25.* ad quod ceſſionis beneficium ſpectant textus in *leg.*

in l. tutor 3. §. ſed ſi non 15. ff. de ſuſpect. tut. l. nam 9. §. ſed & ſi quis 5. ff. de jurej. l. Imperator 60. ff. de pactis, l. ſi patre, ff. de captivis, l. ſi victum 34. ff. de reg. jur. l. ſi ex pluribus 16. de acceptil. l. 2. ff. de ſententiam paſſis, l. illud, ff. de tributoria, l. fin. §. 4. ff. de cuſtodia reorum, l. item 17. ff. de receptis, l. ob fœnus, ff. de adminiſtr. tut. l. illicitas, §. fin. ff. de offic. Præſidis, l. fidejuſſores 68. §. 1. ff. de fidejuſſ. l. fin. de ſepulchro violato, §. ult. Inſtit. de replic. l. 9. §. 5. ff. de jurejur. l. 60. de pactis, l. 34. de re jud. l. fin. §. 4. C. de cuſtod. reor. l. 12. de arbitr. l. 64. de uſur. l. 2. §. ult. ff. de ſententiam paſſis, juncto Coſta *in §. & qui ſi tantum, 2. p. n. 40.* Agunt plures congeſti ab Oſualdo *l. 27. c. 9. litt. P.* Gentilis *de bonis maternis, c. 31.* licet hodie apud nos calamitoſum ſit hoc remedium, cum fiat forma ignominioſa, quam referunt Baeza *de inope debitore, c. 1. n. 74.* Matienzo *in l. 6. gloſſ. 2. tit. 20. l. 5. recopil.* & apud alias nationes pileum viride geſtare coguntur, ut refert Heraldus *d. c. 25* & conſtitutione Pii V. clericis indultum fuiſse, ut illud deferre non cogantur, refert Barboſa *hic*. Apud Francos ex conſtitutione Ludovici XII. *c. 70.* qui bonis cedunt, in judicio aperto capite, & diſcincti adſunt: cujus ritus rationem reddit Forner. *l. 2. ſelect. c. 27.* Igitur Odoardus in præſenti ſpecie cogendus erat cedere omnia bona, ut ex illis creditoribus debitum ſolveretur, ut *in c. 2. de fidejuſſ.* non autem ſub cautione juratoria tantum dimittendus. Augetur hæc difficultas ex eo; nam Eccleſia admittitur ad bonorum ceſſionem, *authent. ut determinatus ſit numerus cleric. collat. 1. §. cum vero.* Igitur & ejus miniſtri cogendi ſunt ad hujuſmodi ceſſionem.

Ut hanc difficultatem effugiat Gloſſa ultima in præſenti, 6 Rejicitur intellectus Gloſſæ.
exiſtimat quod Odoardus in hac ſpecie potius bonis ceſſit, vel paratus erat cedere; ideoque excommunicationem relaxatam fuiſſe, alias ipſum in carcere eſse detrudendum uſquedum bonis cederet; nec in hac parte clericos ullo privilegio ſpeciali gaudere. Gloſſam ſequuntur Hoſtienſis, Joannes Andreas, & Antonius *hic*. Angelus, Caſtrenſis, & Alexander *in l. miles, ff. de re jud.* Sed hæc ſolutio aperte rejicitur. Tum quia nullum verbum ceſſionis invenitur in hoc textu, imo contrarium facile ſuadetur; nam ſi ceſſio bonorum præceſſiſſet, ad quid excommunicatio proferebatur? Et ſi Gregorius intenderet clericum bona cedere debere, ut expreſſe juſſit cautionem ab eo præſtari, etiam decreviſſet ante relaxationem excommunicationis, ipſum Odoardum bonis cedere prius debere. Omiſſa igitur hac interpretatione, ut privilegium ſeu beneficium in præſenti clericis conceſſum agnoſcamus ab origine res repetenda eſt. Sciendum igitur eſt lege XII. Tabular. quam refert Cujacius *l. 3. obſerv. c. 39.* & reſtituit Jacob. Gothofred. *in quatuor fontib. tabul. 3.* ex quo eam tranſcripſi *in c. quod conſultationem, de re jud. c. 2. de pignor.* debitore intra legitimum judicati tempus non ſolvente, licere creditori manus in eum injicere, & ſecum ducere vinctum nervo, aut compedibus quindecim pondo, non plus, ne eſsent impedimento ambulandi, & intereſsendi ſacris: ut notavit Revardus *ad leg. XII. Tabul. c. 8.* cui nolenti de ſuo vivere, tenebatur creditor dare victum, & ſtratum, *l. ſi victum 34. ff. de re jud. l. 234. §. 2. ff. de verb. ſignif.* Terentius *in Phormione, actu 2. ſcena 2.*

Duces ducent damnatum domum;
Alere nolunt hominem edacem.

Ubi ſubjicit Donatus, *ſecundum jus*, ſcilicet quo obærati cum ſolvendo non eſſent, ipſi manu capiebantur. Irridet illic genus damnationis paraſitus, in quo victor paſcere compellitur, & paſcitur victus. Et licet omnia verba illius legis decemviralis difficilia ſint, illa tamen, *libras farris in dies dato*, viros doctos jampridem exercuerunt. Forner. *l. 1. ſelect. c. 6.* & *in l. 43. de verb. ſignif.* legit *libra ſ. farris in dies dato*; ideſt ſelibram; nam ſicut hodie in Medicorum receptis pro ſemiſſe ponitur ſ. ſimiliter & in antiquorum notis adjiciebatur; & ita juxta Fornerium tenebatur creditor quotidie debitori dare ſemilibram farris. Sed ut rectius probat Gothofredus *in not. ad d. tab. 3. hic* diarii modus legitimus non erat, imo legitimo anguſtior, & iniquior fuit, ut ipſe probat ex Bibaculo, & Titinnio, & D. Hieronymo *in Danielem c. 4.* ibi: " Decem panis unciæ diuturnæ, & aquæ tertia ſextarii pars; his anima magis trahitur, quam ſuſtentatur; qui cibus, ac potus juxta inclytum Oratorem Demoſthenem non vires tribuit, ſed mortem prohibet. „ Libræ ita farris in dies in ea lege ſunt ſingulæ libræ in ſingulos dies, qui erat legitimus diarii modus, ut conſtat ex Horatio *l. 1. ſatyra 3.* ibi:

Denique cur unquam fugiſſet? cui ſatis una.
Farris libra foret.

Poſt 60. autem dies, intra quos publice producebatur, debitumque publicabatur, ut populo conſtaret, vincto nullam injuriam a creditore vel judice fieri licuit, *l. 2. C. de cuſtod. reorum*, quam ad hoc expendit Covar. *l. 2. var. c. 1. n. 1.* intra quod tempus ſi non ſolviſset, aut pactum cum creditore feciſset, licebat creditori peregre trans Tyberim vendere, aut capite punire; & ſi plures creditores eſsent, in partes debitoris corpus ſecare licebat: ita lex decemviralis: " Debitoris corpus in partes ſecanto, „ poſt A. Gellius *l. 20. noctium, c. 1.* Tertullianus *in apol. c. 4.* " Sed & judicatos in partes ſecari a creditoribus leges erant; conſenſu tamen publico crudelitas poſtea eraſa eſt, & in pudoris notam capitis pœna converſa eſt, bonorum adhibita proſcriptione: ſuffundere maluit hominis ſanguinem, quam effundere. „ Quintilianus *l. 3. c. 6.* " Sunt enim quædam non laudabilia natura, ſed jure conceſſa, ut in XII. Tabulis debitoris corpus inter creditores dividi licuit, quam legem mos publicus repudiavit. „ De quo veteri jure, ſeu potius injuria, niſi ad terrorem magis quam uſum eſſet ſcriptum, ultra plures congeſtos ab Oſualdo *l. 18.*